

Polisens hantering av pågående dödligt våld

Förståelse, utmaningar och effektiva strategier

Jonas Hansson, Erik Borglund

Jonas Hansson, docent i polisvetenskap, tidigare polis och instruktör/lärare i polistaktik, vapenhantering och konflikthantering. Hansson har varit projektledare i flera forskningsprojekt med fokus på polistaktik och är verksam vid Enheten för polisärt arbete vid Umeå universitet. E-post: jonas.hansson@umu.se
ORCID-id: 0000-0001-6113-414X

Erik Borglund, professor i Arkivvetenskap, har 20 års erfarenhet som polis, varav sju år inom den nationella antiterrorstyrkan i Sverige. Borglund forskar om informationshantering och informationsteknikanvändning i polispraktiken vid Risk and Crisis Research Centre, Mittuniversitetet. E-post: erik.borglund@miun.se
ORCID-id: 0000-0002-2575-3653

Denna studie undersöker polisens agerande vid pågående dödligt våld (PDV) för att förstå deras reaktioner, beslutsfattande och agerande under hög stress. Genom observation av polisens PDV-övningar identifieras utmaningar och hinder samt effektiva strategier för att hantera sådana situationer. Resultaten visar att poliserna hade svårigheter med att förstå den komplexa situationen, vilket påverkade deras agerande. De uppvisade varierande grad av situationsförståelse och hade svårt att prioritera mellan olika uppgifter samt utmaningar med att identifiera hot och utföra livräddande åtgärder. Diskussionen belyser behovet av att integrera relevant forskning i polisutbildningen och övningarna för att förbättra polisernas förmåga att hantera PDV.

This study examines police conduct during active shooting scenario to understand their reactions, decision-making, and actions under high stress. Through the observation of police active shooting exercises, challenges, obstacles, and effective strategies for managing such situations are identified. The results indicate that police officers experienced difficulties in understanding the complex situation, which influenced their behavior. They demonstrated varying levels of situation awareness and struggled to prioritize between different tasks, as well as facing challenges in identifying threats and performing life-saving measures. The discussion emphasizes the need to integrate relevant research into police training and exercises to enhance officers' ability to handle active shooting scenarios.

Inledning

Den 27 mars 2023 inträffade en tragedi på en grundskola i Nashville, Tennessee. En 28-årig före detta elev genomförde en massskjutning, vilket ledde till dödsfallen av tre nioåriga barn och tre vuxna. Beväpnad med två gevär och en pistol, avfyrade angriparen skott genom glasdörrar och tog sig in i skolbyggnaden klockan 10:11. Polisen fick larmsamtalet klockan 10:13 och vid deras ankomst informerade en lärare dem om att eleverna var inlåsta men att elever saknades. Klockan 10:23 gick poliserna in i byggnaden och hörde skott från andra våningen. Klockan 10:25 avfyrades skott och klockan 10:27 bekräftades att angriparen var avliden. Trots snabbt agerande från polisen, där de konfronterade angriparen två minuter efter att ha kommit in i byggnaden, resulterade händelsen i sex dödsfall. Detta exemplifierar berömvärt polisarbete trots tragedin. Året innan händelsen i Nashville, i Uvalde, Texas, besköts poliserna när de försökte ta sig in i skolbyggnaden. Polisen kritiserades för att de inte agerade snabbt nog för att stoppa angriparen, vilket ledde till 19 barns och två lärares död.

Om en attack med pågående dödligt våld (PDV) sker är MSB:s (2019)¹ råd att: *fly, sök skydd, larma*. Larmet går till polisen som i sin vardagliga taktik ska agera de-eskalering och om möjligt undvika konfrontation (Polishögskolan, 2013). Men för att hantera PDV behöver polisen söka konfrontation och stoppa angriparen, i många fall krävs det tyvärr att polisen skjuter ihjäl denne. MSB definierar PDV som både terrorhändelser och brott med andra avsikter, där obehagligt våld riktas mot flera personer i en allmän miljö. Denna våldshandling fortsätter tills den avbryts, vanligtvis av någon annan än de som begick handlingen (MSB, 2018). Denna typ av händelser är relativt ovanliga i Sverige. Innan denna artikel blev publicerad inträffade den tragiska skolskjutningen i Örebro. Tidigare har Sverige mestadels drabbats av skolattacker där kniv och stickvapen använts. Det finns en historia av PDV-situationer i andra länder där skjutvapen använts. I våra nordiska grannländer har skolattacker med skjutvapen inträffat. En dödlig skolskjutning inträffade exempelvis i Helsingfors, Finland den 2 april, 2024.² Det finns för närvarande en ökad risk för antagonistiska hot och terrorattentat i Sverige och Säkerhetspolisen har höjt bedömningen om hotbilden till 4 (skala 1–5), dvs ”ett högt hot”.³ Den svenska strategin mot terrorism delar in terrorbekämpningen i att förebygga, förhindra och försvåra (Regeringens skrivelse 2014/15:146). När en PDV-situation uppstår måste varje polis vara redo att ingripa omedelbart, eftersom det inte är möjligt att frysa situationen. Tid är avgörande, särskilt i fall där en ensam gärningsperson är in-

1. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

2. <https://www.svd.se/a/kEqMzQ/skjutning-pa-skola-i-finland-flera-skadade>

3. <https://sakerhetspolisen.se/ovriga-sidor/nyheter/nyheter/2023-08-17-hojning-av-terrorhotnivan-till-hogt-hot.html> [2023-10-11]

volverad, där det inte är möjligt att vänta på förstärkning. De första poliserna på platsen måste agera omedelbart för att förhindra att situationen eskalerar. Detta understryker det kritiska behovet av beredskap, snabb respons och anpassningsförmåga vid hantering av PDV. I det material som MSB (2018) tagit fram för PDV finns en vägledning i hur samverkan mellan myndigheter bör ske, men materialet är till stor del framtaget ur ett praktikerperspektiv och koppling till aktuell forskning är otydlig. Det är därför viktigt att PDV studeras i en svensk kontext och att erfarenheter internationellt tas till vara. I denna studie har vi observerat övningar för att belysa de dilemman och utmaningar som poliser kan ställas inför i dessa scenarier.

Syftet är att studera polisernas hantering av PDV för att öka förståelsen för deras reaktioner, beslutsfattande och agerande under hög stress. Genom detta får vi insikter om vilka utmaningar och hinder som kan uppstå i sådana situationer samt vilka strategier och tekniker som är mest effektiva för att hantera dem. Genom att analysera resultat och observationer från övningen kan vi bidra till att förbättra polisernas träning och förberedelse inför verkliga händelser i framtiden.

Tidigare forskning

Huvudsakligt forskningsfokus avseende PDV handlar om att förklara och förstå fenomenet samt åtgärder och metoder för att hantera händelsen och rädda liv (Blair & Duron, 2022; Blair et al., 2014; Blair & Schwieit, 2014; Martaindale & Blair, 2019), eller om enskilda åtgärder för att öka överlevnad, som evakuering (Smith et al., 2010) eller att stänga dörrar automatiskt (Lee & Dietz, 2019; Streeter et al., 2020). VR⁴-teknologi har använts för att öka förståelsen hur poliser kan agera för att avbryta PDV (Martaindale et al., 2024; McAllister et al., 2022). Att försvåra PDV innefattar att förstå gärningspersonen, bedriva underrättelser och bedöma risker (Doherty, 2016). Schwerin et al. (2024) försöker förstå varför PDV inträffar och delar in attackerna i kategorier: 1) kriminell drivkraft där gärningspersonen inte har en relation till offren eller platsen utan är där utifrån exempelvis ett rån; 2) kund/patient där drivkraften är en tidigare relation som kund eller patient; 3) arbetare, där drivkraften går att finna i en arbetsrelation; 4) familjerelation som föranleder PDV; 5) ideologisk drivkraft som både kan vara politiskt och/eller religiös.

Det råder en konflikt mellan medborgarnas förväntningar och polisernas egna uppfattningar om sin roll. Medborgarna förväntar sig att polisen ska prioritera offrens liv framför sitt eget, vilket strider mot den nordamerikanska poliskulturen som betonar att överleva farliga situationer (Phillips, 2020). Inställningen bland poliser att agera omedelbart för att avbryta PDV är högre

4. virtual reality (virtuell verklighet)

om det är en pågående skottlossning (Martaindale et al., 2023). Det farligaste för poliserna under PDV är när de kallas till ett ”uppdrag” utan att veta vad de står inför, vilket definieras som ett bakhåll. Risken att bli skjuten är också högre för poliserna utomhus, antingen på väg från polisbilen eller till byggnaden där skottlossningen sker, eller om de rör sig i ett öppet område som är synligt från skyttens position. Även om det finns en risk att bli skjuten inomhus blir poliserna sällan dödade inomhus (Blair & Duron, 2022). De senaste två decennierna, sedan skolskjutningen i Columbine 1999, har polisen i USA utvecklat ingripanden mot PDV genom att använda särskilda insatsteam, sett till att ensampatrullerande poliser ska agera om det finns ett sådant behov i stället för att vänta in insatsteam. Dessutom har träning för medicinskt ingripande och civilas respons gentemot PDV utvecklats (Martaindale & Blair, 2019). En studie visade att gevär (särskilt halvautomatiska gevär) associerades med att fler människor blev skjutna; dock var angriparna begränsade i antalet gevär de kunde ta med sig, och angripare som tog med sig flera pistoler förutsades skjuta lika många människor. Vidare var antalet döda lägre i skolor jämfört med andra miljöer. En möjlig förklaring till detta är de utbildningsinsatser som gjorts i skolor när det gäller in- och utrymning samt utbildning i första hjälpen (torniquet).⁵ Antalet döda var lägre när attacken avbrutits av de som angreps jämfört med om angriparen begick självmord, flydde eller stoppades av polisen (Blair et al., 2021).

Experiment om taktiska polisiära metoder i högrisksituationer har visat på fördelar att använda vardagliga föremål för distraktion, men samtidigt finns osäkerheter i verkliga situationer. Vissa poliser hävdar att deras omfattande erfarenhet av ”room entrances”⁶ utan att de råkat illa ut validerar deras metoder, men det finns ett återkopplingsproblem. Majoriteten av misstänkta som påträffas under ”room entrances” gör inte motstånd vid gripandet, vilket gör det svårt att bedöma taktikens effektivitet om motstånd skulle förekomma (Blair & Martaindale, 2017). Det finns också skillnader mellan hur ”room entrances” genomförs, dvs. på vilket sätt en polis tar sig in i rummet och konfronterar angriparen i PDV. Metoderna att vika in överkroppen i dörröppningen (peek) och att kliva in i rummet (push) har jämförts i experiment. ”Peek” resulterade i fler träffar som riktade sig mot huvudet men färre totala träffar, medan ”push” hade fler totala träffar och en kortare reaktionstid från angriparen (Blair et al., 2019). Det behövs dock mer forskning för förståelse kring åtgärder för att försvåra PDV (Zhu et al., 2020).

Polisens konflikthantering sker utifrån det som benämns POLKON, men det finns begränsad vetenskaplig kunskap kring POLKON och dess applicerbarhet vid PDV. I pågående forskning har vi försökt identifiera utmaningar och hur informationsteknik kan bidra till att polisen hanterar PDV bättre. Utmaning-

5. Avsnörande förband för att stoppa traumatisk blödning.

6. Genomsök av byggnad, särskilt att gå in i ett rum och konfrontera en gärningsperson

arna som identifierades var exempelvis svårighet med att förstå vad som sker, var angreppet sker, vad första enhet på plats ska prioritera och besluta för att på bästa sätt lösa uppgiften. En utmaning som beskrivs är att polis också ska kunna vidta livräddande åtgärder och utreda brottet. Centralt för dessa utmaningar är information och tillgång till information, dvs. situationsförståelse är identifierad som viktig (Borglund & Hansson, 2023).

Situationsförståelse

Situationsförståelse (situation awareness) har identifierats som en framgångsfaktor för hur taktiska beslut fattas, vilket hjälper polisen att utföra säkra och lagligt korrekta ingripanden (Andersen et al., 2015; Andersen & Gustafsberg, 2016; Hansson & Borglund, 2024; Huhta, 2023; O'Hare & Beer, 2020).

Det finns tre nivåer av situationsförståelse enligt Endsley (1988); Endsley (2000): 1) uppfattning av situationen (perception of the situation), detta är den första nivån där individerna samlar in information från omgivningen; 2) förståelse av situationen (comprehension of the situation), efter att informationen har samlats in bearbetas den för att skapa en förståelse av situationen; 3) prognos av situationen (projection of the situation), den sista nivån innebär att förutse hur situationen kan utvecklas baserat på den förståelse som har skapats.

Datainsamling

Data har samlats in under polisens PDV-övningar i polisregion Nord, november 2022. Samma övning upprepades fem gånger med olika polispersonal. Övningen pågick i två dagar, där tre grupper av poliser genomförde övningen första dagen och två grupper andra dagen. Poliserna var organiserade i två eller tre polisbilar, beroende på om de var fem eller sex poliser. Övningen inleddes med ett larm till polisen om ett bråk på en skola. När första polispatrullen anlände sköts ett antal skott inne i skolbyggnaden. Byggnaden hade vid entrén en foajé, med en korridor rakt fram och en aula till höger. När poliserna gick in i byggnaden möttes de av hög musik från aulan. Innanför entrén satt en svårt skadad person med en kraftig blödning på låret. Samtidigt, 30 meter bort i korridoren, pågick en knivattack. Gärningspersonen högg en kniv flera gånger mot en person. När poliserna kom till korridoren avbröts angreppet och gärningspersonen sprang upp i en trapp. Gärningspersonen stannade i trappen till övervåningen och om poliserna beordrade gärningspersonen skulle denne ge upp, annars skulle en attack utföras mot poliserna. När poliserna ingrep mot denna gärningsperson hördes skott från övervåningen. När poliserna sökte övervåningen möttes de av en springande person med armarna rakt i luften som ropar: ”hjälp”. I slutet av korridoren på våning två fanns ett öppet rum där två offer och en beväpnad

gärningsperson fanns. Om poliserna agerade snabbt och med dominans skulle gärningsmannen fokusera sitt våld emot poliserna och inte mot offren, annars skulle gärningspersonen rikta sitt våld mot offren. Gärningspersonen skulle inte ge sig utan skulle försöka skjuta poliserna.

Övningen inkluderade följande moment: 1 att förstå situationen, dvs. att det är PDV, och rapportera detta till larmcentralen; 2 att handla enligt en metod för att stoppa PDV så snabbt som möjligt; 3 att rädda liv; 4 att säkra skolan - göra den "tillräckligt säker" för sjukvårdspersonal att behandla skadade. Övningen avslutades med en efterbearbetning med alla fem grupperna. Denna mer tillämpade övning hade föregåtts av mindre övningar där poliserna övat att använda en konfrontativ metod som innebär att de passerar osökta utrymmen om det krävs för att stoppa en angripare i PDV.

Resultat

Vid PDV-övningarna observerades för det första att polispatrullerna inte uppfattade den initiala skottlossningen när de var utanför byggnaden. Eftersom de kom till platsen med information om att det skulle vara bråk vid en skola hade de inte tagit fram sitt tjänstevapen eller vid framkörningen stannat för att ta på sig tung skyddsväst och förstärkningsvapen. När den första patrullen förstod att det var skottlossning delades informationen i vissa fall vidare via polisradio till sambandscentralen, vilket möjliggjorde att informationen nådde nästa patrull som var på väg till platsen. Detta gjorde att vissa patruller stannade på väg till platsen och utrustade sig med tung skyddsväst och förstärkningsvapen som fanns i polisbilen. Det var dock inte alla patruller som gjorde denna förberedelse.

Det andra som vi observerade var att den patrull som kom in i skolbyggnaden hade svårt att förstå vad som hände. Det var hög musik som spelades och det låg flera skadade i foajén till skolan. Det innebar att det var många saker att hantera samtidigt. Beroende på vilken väg poliserna valde att gå inne i byggnaden tog det olika lång tid att upptäcka den pågående attacken 30 meter bort i korridoren. Vissa såg helt enkelt inte händelsen, medan andra hamnade i en visserligen mer exponerad position men som möjliggjorde att de såg vad som hände. När de upptäckte den pågående attacken agerade de på olika sätt. Någon rörde sig snabbt framåt i korridoren för att ingripa medan någon av poliserna sköt mot angriparen från ett längre håll. Oavsett hur poliserna agerade så avbröt angriparen sin attack och rörde sig längre inåt i byggnaden. I samband med detta hördes skottlossning i byggnaden. En annan observation i samband med detta var att poliserna tvingades gå förbi och lämna svårt skadade personer för att ingripa mot det pågående våldet. I detta skede tvingades poliserna fatta beslut om att genomföra livräddande åtgärder eller lämna de skadade och ta sig vidare i byggnaden.

Det var svårt för poliserna att lokalisera varifrån skottlossningen kom, vilket

gjorde att de fick gå tillbaka och lyssna efter ljud. Samtliga kunde så småningom konstatera att skotten kom från övervåningen. När poliserna skulle ta sig upp till övervåningen blockerades deras väg av personen som genomfört attacken tidigare. Detta gjorde att det blev ett stopp i framryckningen innan personen kunde gripas och säkras med handfängsel och en polis som bevakade denne. När poliserna kom upp på övervåningen möttes de av en obehärdad person som kom springandes mot dem. Denna person hanterades olika. I något fall fick personen springa förbi, i något fall tog poliserna kontroll över personen genom att fysiskt eller verbalt få denne att ligga ner på marken och i något fall sköt polisen mot personen. I nästa skede kom poliserna fram till rummet där skottlossningen skedde. För att angriparen med vapen skulle sluta skjuta krävdes att poliserna sköt denne. Det var flera av poliserna som fick problem med sina vapen genom eldavsbrött som de i stressen hade vissa problem att åtgärda. Detta kan till viss del härledas till användandet av övningsammunition (Simunition). Det var också några av poliserna som blev skjutna av angriparen med skjutvapen i det sista rummet.

Det sista steget i scenariot var att säkra hela byggnaden så vårdande åtgärder kunde påbörjas. I några scenarion tog poliserna lång tid (uppemot 20 minuter) på sig att söka igenom byggnaden efter fler gärningspersoner. I andra fall bar poliserna ut de skadade personerna innan bygganden var genomskött och säkrad. Det fanns också fall då byggnaden bedömdes som tillräckligt säker för att släppa in vårdpersonal trots att den inte var helt genomskött. Att poliserna var skadade eller vart fall påverkade av att nyss ha skjutit gjorde situationen stressfylld. Detta försvårade för poliserna att komma i gång med livräddande åtgärder. De undersökte de personer som var skadade på plats och prioriterade utifrån vilka som behövde omedelbar vård för att överleva och vilka som skulle klara sig om de fick vänta på vård. Den vårdande delen påbörjades samtidigt som andra poliser sökte igenom byggnaden. De säkerställde dock att delar av skolan var tillräckligt säker för att påbörja vårdande åtgärder.

I efterbearbetningen användes film som visades på delar av händelsen som sedan diskuterades. Det gjordes inga kopplingar till befintlig forskning kring PDV vid denna genomgång. Efterbearbetning byggde till stor del på att de deltagande poliserna nu har en erfarenhet som de får ta med sig vidare i yrket för att vara mentalt förberedda på hur de ska hantera PDV.

Diskussion

Poliserna hade svårt att förstå vad som hände och därmed vad de skulle göra. En möjlig förklaring till att de inte förstod vad som hände är att de helt enkelt inte uppfattade vad som hände, vilket är den första nivån i Endsley (1988) modell för situationsförståelse. Men även om de uppfattade vad som hände kan en annan förklaring till att de inte förstod den komplexa situationen, vilket är den andra nivån

i Endsley (1988) modell för situationsförståelse, vara att de har liten erfarenhet av liknande situationer. Detta kan i sin tur bero på att de varit poliser under en kort tid och att övningar i PDV visserligen genomförs, men den snabba genomströmningen av poliser i ingripandeverksamhet gör att personalstyrkan bytts ut sedan denna typ av övningar senast genomfördes. Forskning i Finland visar att erfarna och taktiskt utbildade poliser har en bättre förmåga till situationsförståelse än oerfarna poliser med begränsad utbildning (Huhta et al., 2023; Huhta et al., 2022).

Om poliserna förstår vad som händer och att de också vet vad som krävs av dem, som att forcera framåt och oskadliggöra angriparen, kan det hända att de inte är villiga att ta de risker som detta innebär. Detta sätt att agera går emot det icke-konfronterande tillvägagångssätt som svenska poliser lär sig under sin utbildning och som utgör den taktiska modellen för svensk polis - att undvika konfrontation (Hansson & Borglund, 2023; Polishögskolan, 2013). Dessutom innebär det stora risker att försöka ta sig framåt mot en beväpnad angripare som sannolikt kommer att öppna eld mot polisen. Även om det är en övning kräver det fortfarande mod och beredskap från polisernas sida att bryta mot den grundläggande inlärd modell. I en stressig situation är det dessutom inte säkert att poliserna kan agera på ett sätt som de inte är vana vid eller inte har tillräckligt med träning för. Förståelsen för hur man agerar i en sådan situation kan liknas vid den tredje nivån i Endsleys (1988) modell för situationsförståelse, där man förutser hur situationen kan utvecklas baserat på den förståelse som man har. Phillips (2020) presenterar en metod för att förstå skillnaderna i de roller som poliser har under PDV. Detta kan sättas i relation till att poliserna i övningen förväntas ta stora risker, forcera framåt och oskadliggöra angriparen. Det finns som tidigare nämnts en spänning mellan medborgarnas förväntningar på polisen och polisernas egen uppfattning om sin roll. Förväntningen från medborgarna är att en polis ska prioritera offrens liv framför sitt eget. Detta tillvägagångssätt står i motsats till den nordamerikanska poliskulturen att överleva farliga situationer. Phillips (2024) hävdar att träning för att hantera PDV är den enda långsiktiga strategin för att öka antalet livräddande polisingripanden.

Situationsförståelse är en central faktor för att kunna agera vid svåra situationer som exempelvis PDV (Borglund & Hansson, 2022, 2023; Huhta, 2023; Huhta et al., 2023). Situationsförståelse byggs upp av urval av information (Endsley, 1988, 2015). Information kan fås genom proaktiva system som "gunshot location system" men det finns ett kunskapsgap om det verkligen skapar trygghet, eller hur de påverkar polisens förmåga att ingripa. Vid simuleringar har det visat sig att dessa system ökar chansen för drabbade att klara sig, men i studien exkluderas exempelvis polisens behov (Lu et al., 2021). Detta är ett exempel på hur det behövs en sammankoppling mellan praktiken och det som sker i form av teknikutveckling och forskning.

Övningen som observerades hade inte som utgångspunkt det mest sannolika scenariot vid PDV, som exempelvis att det oftast är en gärningsperson. Övningar behöver diskuteras utifrån relevant forskning som exempelvis kunskap om distraktioner, ”room entrance” metoder eller var poliser vanligen blir dödade i samband med PDV (Blair & Duron, 2022; Blair & Martaindale, 2017; Blair et al., 2019). En observation i denna studie är att det under utbildningen inte görs några kopplingar till forskning kring PDV trots att det finns tillgängliga studier (Blair & Duron, 2022; Blair & Martaindale, 2017; Blair et al., 2014; Blair et al., 2019; Blair et al., 2021; Blair & Schwieit, 2014; Borglund & Hansson, 2023; Lee & Dietz, 2019; Martaindale & Blair, 2019; Martaindale et al., 2023; Moore-Petinak et al., 2020; Smith et al., 2010; Streeter et al., 2020). En möjlig förklaring till detta är den svaga akademiska traditionen som finns inom polisutbildning och polisverksamhet i Sverige. De metoder som polisen använder sig av bör ta avstamp från befintlig forskning för att göra ingripandena så effektiva och säkra som möjligt.

Det finns ett antal lagförslag som syftar till att minska offentliganställdas utsatthet för hot och våld, bland annat straffskärpningar för brott mot tjänstemän och en minskad exponering av namnuppgifter (SOU 2024:1). Det handlar också om organisatoriska svårigheter, exempelvis ensamarbete, att ha tillräckliga resurser och tillräckligt många anställda i offentlig verksamhet, som kan minimera antalet hotfulla situationer (Fackförbundet ST, 2024). När det gäller poliser kan sådana faktorer ha betydelse men i slutet av dagen är det ändå några poliser som ställs inför det svåra uppdraget att hantera PDV. Vid PDV är råden till de drabbade som tidigare sagts att *fly, söka skydd, larma*. För poliserna som kommer till platsen gäller det att så snabbt och säkert som möjligt ta sig fram till angriparen och sätta stopp för dödandet. Det ställs stora krav på den polis som ska klara av det som medborgarna förväntar sig av dem.

Slutsats

En PDV-händelse bör hanteras av poliser som är utbildade och utrustade för detta, som specialenheter, men även i den bästa av världar kommer dessa enheter i de flesta fall vara för sent på plats för att rädda liv. Det innebär att lejonparten av poliserna kan ställas inför den farligaste situation de någonsin har ställts inför, utan den utbildning som krävs för att känna sig trygga med hur situationen ska hanteras. Trots detta förväntas de ingripa och stoppa angriparen från att fortsätta attacken. Utifrån den situation som råder bör polisen satsa på att ge poliserna i yttre tjänst regelbunden träning i att ingripa i extrema situationer. Genom att öka tryggheten att hantera extrema situationer menar vi att förmågan att hantera mer vardagliga situationer också kan ökas under förutsättningar att fokus utöver praktisk träning ligger på förståelse och reflektion och därmed en ökad förmåga för situationsförståelse hos poliserna.

- Det behövs en samlad nationell forskning kring de rekommendationer som ges till myndigheter, medborgare, fastighetsägare och andra organisationer.
- Det är angeläget att polisens arbete underlättas och att forskning som ska leda till teknikutveckling i detta område sker i nära samarbete med praktiker och att de forskare som deltar har en kompetens för att förstå det arbete som praktiker bidrar med.
- Vid PDV-övningar är det av största vikt att de scenarier som används bygger på den erfarenhet och kunskap som har samlats in sedan skolskjutningen i Columbine.
- Det krävs tvärvetenskaplig forskning som integreras i den praktik där PDV kan komma att inträffa.

Referenser

- Andersen, J., Papazoglou, K., Nyman, M., Koskelainen, M., & Gustafsberg, H. (2015). Fostering Resilience among the Police. *The Journal of Law Enforcement*, 5, 1-13. <https://tspace.library.utoronto.ca/handle/1807/73820>
- Andersen, J. P., & Gustafsberg, H. (2016). A Training Method to Improve Police Use of Force Decision Making: A Randomized Controlled Trial. *SAGE Open*, 6(2), 2158244016638708. <https://doi.org/10.1177/2158244016638708>
- Blair, J. P., & Duron, A. (2022). How police officers are shot and killed during active shooter events: Implications for response and training. *Police journal (Chichester)*, 32258. <https://doi.org/10.1177/0032258X221087827>
- Blair, J. P., & Martindale, M. H. (2017). Throwing a chair could save officers' lives during room entries. *International Journal of Police Science & Management*, 19(2), 110-119. <https://doi.org/10.1177/1461355717711452>
- Blair, J. P., Martindale, M. H., & Nichols, T. (2014). Active shooter events from 2000 to 2012. *FBI Law Enforcement Bulletin*, 7. <https://leb.fbi.gov/articles/featured-articles/active-shooter-events-from-2000-to-2012>
- Blair, J. P., Martindale, M. H., & Sandel, W. L. (2019). Peek or Push: An Examination of Two Types of Room Clearing Tactics for Active Shooter Event Response. *SAGE Open*, 9(3), 215824401987105. <https://doi.org/10.1177/2158244019871052>
- Blair, J. P., Sandel, W. L., & Martindale, M. H. (2021). Correlates of the Number Shot and Killed in Active Shooter Events. *Homicide Studies*, 25(4), 335-360. <https://doi.org/10.1177/1088767920976727>
- Blair, J. P., & Schiewit, K. W. (2014). A Study of Active Shooter Incidents in the United States between 2000 and 2013. *US Department of Justice*.
- Borglund, E. A. M., & Hansson, J. (2022). Tactical police interventions: design challenges for situational awareness. ISCRAM 2022, 19th International Conference on Information Systems for Crisis Response and Management, Tarbes, France, May 22-25, 2022,
- Borglund, E. A. M., & Hansson, J. (2023). Active shooter events, a challenge. Proceedings of the 20th International ISCRAM Conference (pp. 1051-1058). Omaha, USA.
- Doherty, M. (2016). From protective intelligence to threat assessment: Strategies critical to preventing targeted violence and the active shooter. *J Bus Contin Emer Plan*, 10(1), 9-17.
- Endsley, M. R. (1988). Design and Evaluation for Situation Awareness Enhancement. *Proceedings of the Human Factors Society annual meeting*, 32(2), 97-101. <https://doi.org/10.1177/154193128803200221>
- Endsley, M. R. (2000). Theoretical underpinnings of situation awareness: A critical review. In M. R. Endsley & G. D. J. (Eds.), *Situation Awareness Analysis and Measurement* (pp. 3-21). Lawrence Erlbaum Associates.
- Endsley, M. R. (2015). Situation Awareness Misconceptions and Misunderstandings. *Journal of cognitive engineering and decision making*, 9(1), 4-32. <https://doi.org/10.1177/1555343415572631>
- Fackförbundet ST. (2024). *Det behövs fler insatser för att bekämpa hot, våld och trakasserier mot statligt anställda*. Retrieved Februari 8 from <https://st.org/press-och-opinion/nyheter/det-behovs-fler-insatser-att-bekampa-hot-vald-och>

- Hansson, J., & Borglund, E. A. M. (2023). *Polisiär konflikthantering: Ett integrerat taktiskt förhållningssätt för god arbetsmiljö* (978-91-8070-166-2 (ISBN) 978-91-8070-167-9 (ISBN)). (Polisutbildningens skriftserie, Issue 15). <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-214212>
- Hansson, J., & Borglund, E. A. M. (2024). Situation Awareness in Tactical Police Interventions. *Journal of Police and Criminal Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s11896-024-09677-8>
- Huhta, J.-M. (2023). *Situational Awareness in Operational Police Encounters: How is it formed, what factors influence it and how it can be trained* (Publication Number 845) Tampere University].
- Huhta, J.-M., Di Nota, P. M., Hietanen, T., & Ropo, E. (2023). Deriving Expert Knowledge of Situational Awareness in Policing: a Mixed-Methods Study. *Journal of police and criminal psychology*. <https://doi.org/10.1007/s11896-023-09574-6>
- Huhta, J.-M., Di Nota, P. M., Surakka, V., Isokoski, P., & Ropo, E. (2022). Experience-Dependent Effects to Situational Awareness in Police Officers: An Eye Tracking Study. *International journal of environmental research and public health*, 19(9), 5047. <https://doi.org/10.3390/ijerph19095047>
- Lee, J. Y., & Dietz, J. E. (2019). Assessing the effectiveness of an automatic door lock system by discharge detection to lower casualties during an academic active shooter incident. *International Journal of Engineering Research & Innovation*, 11(1), 46-52.
- Lu, X., Astur, R., & Gifford, T. (2021). Effects of gunfire location information and guidance on improving survival in virtual mass shooting events. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 64, 102505. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2021.102505>
- Martaindale, M. H., & Blair, J. P. (2019). The Evolution of Active Shooter Response Training Protocols Since Columbine: Lessons From the Advanced Law Enforcement Rapid Response Training Center. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 35(3), 342-356. <https://doi.org/10.1177/1043986219840237>
- Martaindale, M. H., Sandel, W. L., & Blair, J. P. (2023). Wait for backup or not? How police officers view their role when responding to an active shooter event. *Journal of Experimental Criminology*. <https://doi.org/10.1007/s11292-023-09592-8>
- Martaindale, M. H., Sandel, W. L., Duron, A., & McAllister, M. J. (2024). Can a Virtual Reality Training Scenario Elicit Similar Stress Response as a Realistic Scenario-Based Training Scenario? *Police Quarterly*, 27(1), 109-129. <https://doi.org/10.1177/10986111231182729>
- McAllister, M. J., Martaindale, M. H., Gonzalez, A. E., & Case, M. J. (2022). Virtual Reality Based Active Shooter Training Drill Increases Salivary and Subjective Markers of Stress. *The Yale journal of biology & medicine*, 95(1), 105-113.
- Moore-Petinak, N., Waselewski, M., Patterson, B. A., & Chang, T. (2020). Active Shooter Drills in the United States: A National Study of Youth Experiences and Perceptions. *J Adolesc Health*, 67(4), 509-513. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.06.015>
- MSB. (2018). *Väglledning – samverkan vid pågående dödligt våld i publik miljö*. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. <https://rib.msb.se/filer/pdf/28461.pdf>
- MSB. (2019). *Säkerhet i offentlig miljö – Skydd mot antagonistiska hot och terrorism*. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. <https://rib.msb.se/filer/pdf/28917.pdf>
- O'Hare, A. J., & Beer, A. (2020). A Mixed Method Investigation of Past Trainees' Perceptions of a Critical Incident Situational Awareness Training Program. *Journal of police and criminal psychology*, 35(1), 13-34. <https://doi.org/10.1007/s11896-018-9291-z>
- Phillips, S. W. (2020). Police Response to Active Shooter Events: How Officers See Their Role. *Police Quarterly*, 23(2), 262-279. <https://doi.org/10.1177/1098611119896654>
- Phillips, S. W. (2024). Applying the terror management theory to active shooter events: Explaining the police response. *International Journal of Police Science & Management*, 26(1), 3-13. <https://doi.org/10.1177/14613557231188577>
- Polishögskolan. (2013). *Polisiär konflikthantering, utbildningsmaterial*. Polishögskolan.
- Regeringens skrivelse 2014/15:146. *Förebygga, Förhindra, Försvåra: Den svenska strategin mot terrorism*.
- Schwerin, D. L., Thurman, J., & Goldstein, S. (2024). Active Shooter Response. In *StatPearls*. StatPearls Publishing.
- Smith, J. L., Renfro, N. A., Long, L. E., Herrle, K. W., & Scheidt, M. M. (2010). *Advancements in simulations for active shooter & force-on-force engagements* 2010 IEEE International Conference on Technologies for Homeland Security (HST), 8-10 Nov,
- SOU 2024:1. *Ett starkare skydd för offentliga ställen mot våld, hot och trakasserier*. Justitedepartementet.
- Streeter, K., Angelopoulou, A., & Mykoniatis, K. (2020). *On school grounds: Simulation of a school lockdown* 32nd European Modeling and Simulation Symposium, EMSS,
- Zhu, R., Lucas, G. M., Becerik-Gerber, B., & Southers, E. G. (2020). Building preparedness in response to active shooter incidents: Results of focus group interviews. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 48, 101617. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2020.101617>